

การจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาผู้สูงอายุยากจน

ในตำบลนางบวช อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

SOCIAL WELFARE SERVICES FOR ELDERLY : A CASE STUDY OF POOR
ELDERLY IN TAMBOL NANGBUAT, AMPHUR DERMBANGNANGBUAT,
SUPHANBURI PROVINCE

โดย

นางสาวสิริกร ตันติถาวรกิจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยห้วยเจ็ดแควเฉลิมพระเกียรติ

พ.ศ. 2545

ISBN 974-7144-81-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยห้วยเจ็ดแควเฉลิมพระเกียรติ

วิทยานิพนธ์

การจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาผู้สูงอายุ
ยากจนในตำบลนางบวช อำเภอดેิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
Social Welfare Services for Elderly : A Case Study of Poor Elderly in
Tambol Nangbuat, Amphur Dermbangnangbuat, Suphanburi Province

ชื่อนักศึกษา

นางสาวสิริกร ดันติถาวรกิจ

รหัสประจำตัว

429011

สาขาวิชา

การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม

ปีการศึกษา

2544

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และทบวงมหาวิทยาลัย ได้ตรวจสอบและอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2545

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัชฎญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัตติยา กรรณสูต)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากทบวงมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์นิภา ส.ตุมรสุนทร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณราย แสงวิเชียร)

วิทยานิพนธ์	การจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาผู้สูงอายุ ยากจน ในตำบลนางบวชอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
ชื่อผู้ศึกษา	นางสาวสิริกร ตันติถาวรกิจ
รหัสประจำตัว	429011
สาขาวิชา	การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม
ปีการศึกษา	2545

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาผู้สูงอายุยากจนในตำบลนางบวช อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพชีวิต การระมัดระวังและการได้รับการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุยากจนในตำบลนางบวช อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี 2) ศึกษาบริการทางสังคม ที่รัฐ เอกชน และชุมชนจัดให้แก่ผู้สูงอายุยากจน ในตำบลนางบวช อำเภอเดิมบาง นางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี 3) ศึกษาการเข้าถึงบริการทางสังคมที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุยากจนในตำบลนางบวช อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ผู้สูงอายุยากจนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 9 ครอบครัว ที่อาศัยอยู่ในตำบลนางบวช อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี โดยเลือกสภาพชุมชนที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ชุมชนชนบท ชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท และชุมชนเมือง คัดเลือกกลุ่มใน 3 ลักษณะ คือ กลุ่มตัวอย่างที่อยู่โดดเดี่ยว กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในครอบครัว 2-3 คน และกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในครอบครัว 3 คนขึ้นไป โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในระหว่างการเยี่ยมบ้าน ส่วนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ และนำเสนอผลการศึกษาในรูปของการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาสภาพความยากจน การระมัดระวัง และการได้รับการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุยากจน พบว่าสภาพความยากจนของผู้สูงอายุในชุมชนทั้ง 3 ชุมชน คือ ชุมชนชนบท ชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท และชุมชนเมือง มีลักษณะความยากจนเหมือนกัน ผู้สูงอายุทุกคนมีสภาพความยากจน ขาดแคลนเงินทอง เครื่องมือเครื่องใช้ สิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภค ที่อยู่อาศัยทรุดโทรม ยังต้องทำงานเลี้ยงดูตนเอง อาชีพที่ทำส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้น้อย

และบางส่วนยังต้องรับภาระเลี้ยงดูคนอื่นในครอบครัวด้วย ผู้สูงอายุยากจนส่วนใหญ่ได้รับการตอบสนองความต้องการด้านจิตใจน้อย ผู้ที่สามารถตอบสนองความต้องการด้านจิตใจของผู้สูงอายุได้ คือ คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ ลูกหรือหลานที่ดูแลผู้สูงอายุค่อนข้างใกล้ชิด จะเห็นว่าลูกหลานของผู้สูงอายุหลายคนมิได้ตอบสนองความต้องการด้านจิตใจของผู้สูงอายุ บางส่วน ชัดแจ้งซึ่งเกิดจากความเครียดในการประกอบอาชีพ หรือการต้องเผชิญกับภาวะความยากจน ในส่วนของเพื่อนบ้านและเพื่อนร่วมวัยพบว่า เพื่อนบ้านเป็นกลุ่มที่ตอบสนองความต้องการด้านนี้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่โดดเดี่ยวได้มาก ส่วนผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครอบครัว เพื่อนบ้านจะมีความสำคัญลดน้อยลง ส่วนเพื่อนร่วมวัยส่วนใหญ่ไม่อาจตอบสนองความต้องการได้อีก เนื่องจากส่วนใหญ่เสียชีวิตไปหมดแล้ว โดยผู้สูงอายุในชุมชนชนบทได้รับการตอบสนองความต้องการด้านเงินทอง และข้อมูลข่าวสารน้อยกว่าผู้สูงอายุในชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท และชุมชนเมืองเนื่องมาจากระยะทางและแหล่งบริการทางสังคมอยู่ไกล การได้รับการศึกษาน้อยทำให้ไม่ทราบถึงข้อมูลข่าวสาร ไม่กล้าไปติดต่อขอความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่รัฐ

ผลการศึกษาบริการทางสังคมที่รัฐ เอกชน และชุมชนจัดให้แก่ผู้สูงอายุยากจน พบว่า บริการด้านสุขภาพซึ่งเป็นบริการทางสังคมจากภาครัฐ ได้แก่ สถานีอนามัย และโรงพยาบาลประจำอำเภอ ที่ให้บริการรักษาฟรีแก่ผู้สูงอายุยากจน แต่สถานที่บริการส่วนใหญ่ยังอยู่ในชุมชนเมือง ซึ่งผู้สูงอายุรู้สึกพึงพอใจกับบริการด้านนี้ บริการด้านการสนับสนุนรายได้และอาชีพยังไม่มีทั้งภาครัฐ เอกชน หรือชุมชนที่ให้บริการด้านนี้แก่ผู้สูงอายุในทุกชุมชนทั้ง 3 ชุมชน บริการด้านนันทนาการจะมีเฉพาะภาครัฐร่วมมือกับชุมชนจัดกิจกรรมให้แก่ครอบครัวผู้สูงอายุยากจน โดยจะมีลักษณะกิจกรรมร่วมกัน ส่วนบริการด้านการสงเคราะห์ ภาครัฐเท่านั้นที่มีเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุยากจนคนละ 300 บาท บริการทางสังคมทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าว ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน

ผลการศึกษาการเข้าถึงบริการทางสังคมที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุยากจน พบว่า การเข้าถึงบริการทางสังคมที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุยากจนใน 3 ชุมชน มีความแตกต่างกันคือ ผู้สูงอายุในชุมชนชนบทเข้าถึงบริการทางสังคมน้อยกว่าผู้สูงอายุในชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทและชุมชนเมือง เนื่องจากสภาพภูมิประเทศการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องโดยผู้สูงอายุในครอบครัวจะได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวให้เข้าถึงบริการ ทางสังคมมากที่สุด สำหรับผู้สูงอายุที่อยู่โดดเดี่ยวนั้น การสนับสนุนจากเพื่อนบ้านและชุมชน จะมีส่วนสำคัญอย่างมากในการเข้าถึงบริการทางสังคมของผู้สูงอายุ ทั้งนี้การที่ผู้สูงอายุจะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้นั้น จะต้องได้รับการสนับสนุนให้กำลังใจจากบุคคลใกล้ชิดอย่างสม่ำเสมอ

Thesis Title Social Welfare Services for Elderly : A Case Study of Poor Elderly in Tambol Nangbuat, Amphur Dermbangnangbuat, Suphanburi Province

By Miss Sirikorn Tuntithawornkij

Identification No. 429011

Degree Master of Social Work (M.S.W.)

Major Social Welfare Project Management

Academic Year 2001

Abstract

The purposes of the research are 1) to investigate living condition, responsibilities, and needs responses, 2) to study social welfare services of public, private, and social sectors, and 3) to utilize social welfare services, concerning and rendering of poor elderly in Tombal Nangbuat, Amphur Dermbangnangbuat, Suphanburi Province.

Samples were 9 poor elderly families, 60 years of age and over, in Tambol Nangbuat, Amphur Dermbangnangbuat, Suphanburi Province from three different selective districts : the rural, the suburban, and the urban areas. There were three different groups of sub-samples namely, one family numbers, and more than 3 family numbers.

There were two different kinds of research tools for participative observation and family visitation.

The research findings showed that living condition, responsibilities, and needs responses of poor elderlies of the three mentioned districts were similar. Every poor elderly was really poor both income and utilities, with poor-living and working condition, with small income and had to take care of some numbers of the family. Most of the poor elderlies seldom received psychological needs responses. Ones who could psychological respond to them occasionally were poor - elderly spouses, and closed-children. They were neither getting along very well on professions nor on poverty. Neighbors were found to have more needs responses than friends or peer groups. Poor elderlies who lived in the same family and friends were less important. Friends who were at the same age mainly could not response to their needs because

of passing away because of old ages. Poor elderlies who lived in the rural area got responses on information and income less than ones who lived in the suburban because of distance and remote areas.

The research also revealed that social welfare services that public, private and community sectors provided were public health services with free of charged, Amphur hospital for poor elderly. The poor elderlies were pleased with the health services which situated in town. Public, private and community sectors did not provide and support income and professions in all three mentioned districts. Recreation services for poor elderly families were provided only by public sectors and the community cooperatively. But the social welfare service was provided by a public sector for the poor elderly in term of elderly fund for 300 baht each. The four social welfare services mentioned did not receive cooperatively from private sectors.

The research findings were finally found that the utilities of poor elderly in all three districts were completely different because of the geographic conditions. Ones who lived in the rural area would receive services the least. News and information would be received mainly from the family. But ones who lived alone would receive services from neighbors and community. It was interesting to note that the poor elderly should be encouraged to participate in the services from ones who were associative closely and regulary.

From the research findings, the researcher would like to suggest some policies to the government. The income should be distribute widely to the grassroot levels and receive such services equally. The departments concerning poor elderly should set up centers for poor elderly in their own communities. Once the centers having been setting up, the members of the centers should be provided opportunity to share and works together to help promote leadership as well as health of the poor elderly in the community.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่องการจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาผู้สูงอายุ ยากจน ในตำบลนางบวช อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วย ความกรุณาเป็นอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ประธานกรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด อีกทั้งได้กรุณาตรวจ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมตลอดทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร. ชัดติยา วรรณสุด และ ดร.ทิพาภรณ์ โพธิ์ฉวี ซึ่งเป็นคณะกรรมการสอบป้องกัน และ รองศาสตราจารย์ น.ศ. คุมรสุนทร กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิจากทบวงมหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ตลอดจน อาจารย์พิเศษทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยในตลอด ระยะเวลาที่ได้ศึกษาในสถาบันแห่งนี้

ขอขอบคุณ ดร.พัฒน์ น้อยแสงศรี ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านให้ความช่วยเหลือ ในเรื่องต่าง ๆ ให้ความรู้ คำแนะนำ ข้อคิด และทักษะในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณพี่ ๆ ฝ่ายการสงเคราะห์เด็ก กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ คุณทิพวรรณ ดันตวิงส์ คุณธิดาพร เสาวนะ คุณอรธิชา วิเศษโกสิน ที่ได้มีส่วนช่วยเหลือในการวิจัยให้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดีและที่สำคัญที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณกลุ่ม ตัวอย่างที่ได้ให้ความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาร่วมรุ่น 7 ทุกท่าน ร้อยตำรวจเอกหญิงศรินทิพย์ มานะปรีชา คุณกรรณิการ์ วรรณปัทมภ์ คุณบุบผา สุขแก้ว คุณลลิตญา ลอยลม คุณแสงเดือน มุสิกกรรมณี และคุณกรกมล บำรุงวัด

ขอขอบพระคุณคุณแม่บรรเลง วัฏฏานนท์ ที่คอยห่วงใย และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย มาโดยตลอด

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อทรงพร และคุณแม่กนิ้ง ตั้งเจริญอินโต ผู้เป็นที่เคารพรักที่ได้อบรมเลี้ยงดู ปลูกฝังลูกด้วยความรัก ให้การสนับสนุนทางการเรียนอย่างเต็มที่ และน้องสาวที่รัก นางสาวภาวดี ดันตติวารกิจ และเด็กหญิงยุวดี ตั้งเจริญอินโต ที่คอยช่วยเหลือ ด้วยดีตลอดมาจนประสบความสำเร็จในการศึกษา

นางสาวสิริกร ดันตติวารกิจ